

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΣ ΠΕΡΙΠΑΤΟΣ ΣΤΟΝ ΑΓΙΟ ΛΑΥΡΕΝΤΙΟ ΠΗΛΙΟΥ

Εκπαιδευτικός Σχεδιασμός

Το συγκεκριμένο πρόγραμμα εκπαιδευτικού περίπατου οργανώθηκε με στόχο να προβάλλει την παιδευτική αξία της παραδοσιακής αρχιτεκτονικής, ένα πεδίο, στο οποίο εμπλέκονται πολλά γνωστικά αντικείμενα. Ο λόγος που επιλέχθηκε η συγκεκριμένη θεματική αφορά τον περιορισμένο αριθμό εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων συναφούς περιεχομένου, το οποίο μπορεί να συνδέσει τη Γενική με την Τοπική Ιστορία (όπως προβλέπεται από το Αναλυτικό Πρόγραμμα) και να καταστήσει την αρχιτεκτονική ένα χρήσιμο ερμηνευτικό εργαλείο, στο πλαίσιο κατανόησης της πολιτιστικής κληρονομιάς και της πραγματικότητας γενικότερα.

Εικ. 1 Άγιος Λαυρέντιος

Ο χώρος που επιλέχθηκε, για να ανταποκρίνεται στις σκοπιμότητες του συγκεκριμένου προγράμματος, είναι το χωριό του Αγίου Λαυρεντίου, χάρη στον πλούτο που διαθέτει σε κτίρια, τα οποία διατηρούνται στην αρχική τους μορφή και συνδέονται με όλες τις περιόδους της ηλιοεπίτιμης αρχιτεκτονικής. Για τον σχεδιασμό του προγράμματος και την υλοποίησή του, δημιουργήθηκε μία ομάδα, στην οποία συμμετέχουν οι Κλεοπάτρα Θεολογίδου, αρχιτέκτων - αναστηλώτρια, η Άννα Παναγή, παιδαγωγός-μουσειολόγος και η Ασημένια Σαράφη, φιλόλογος - συγγραφέας. Ως ομάδα κοινού επιλέχθηκαν οι τάξεις της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, καθώς η αρχιτεκτονική κληρονομιά είναι ένα θέμα που συνδυάζει πολλά γνωστικά πεδία, τα οποία συνδυάζονται και αλληλοσυμπληρώνονται, προϋποθέτοντας γνωστικές διαδικασίες, οι οποίες μπορούν να πραγματοποιηθούν από την ηλικιακή ομάδα των εφήβων.

Σύμφωνα με την εκτενή μελέτη του χώρου και της ομάδας κοινού, η ομάδα σχεδιασμού κατέληξε σ' ένα πρόγραμμα, το οποίο θα εξελίσσεται σε δύο στάδια: το πρώτο θα πραγματοποιηθεί στο χωριό του Αγίου

Λαυρεντίου και το δεύτερο στη σχολική τάξη. Κεντρική ιδέα του προγράμματος είναι να δημιουργηθεί στο τελευταίο στάδιο, μία ειδική κατηγορία στην ιστοσελίδα του «Open Village», μια δράση για την προβολή της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς του χωριού (www.openvillage.gr), όπου θα εμφανίζονται βίντεο ή φωτογραφίες που θα τραβήξουν οι ίδιοι οι μαθητές, ώστε σε συνεργασία με τους δασκάλους τους να αποτυπώσουν με τρόπο δημιουργικό την εμπειρία τους και να συμμετέχουν ενεργά στον διάλογο για την πολιτιστική κληρονομιά.

Το πρώτο στάδιο θα πραγματοποιηθεί στο χωριό του Αγίου Λαυρεντίου, με μία εκπαιδευτική ξενάγηση, η οποία θα εκτείνεται χρονικά από τον 14^ο αιώνα, με την επίσκεψη στη Μονή του Αγίου Λαυρεντίου, πυρήνα δημιουργίας του παραδοσιακού οικισμού, έως τον 17^ο και τον 20^ο αιώνα, οπότε και συντελείται η παρακμή του. Ο περίπατος περιλαμβάνει έξι στάσεις, προσεγγίζοντας διαφορετικούς τομείς της ανθρώπινης δραστηριότητας, ώστε να ανακαλύψουν οι μαθητές πώς αυτοί καταλήγουν να αποτυπώνονται στην αρχιτεκτονική γλώσσα της περιοχής.

Εικ. 2 Μονή Αγ. Λαυρεντίου

Η πρώτη στάση θα γίνει στη Μονή του Αγίου Λαυρεντίου (καθολικό 12^{ος} - 14^{ος} αι), και θα έχει διπλό στόχο: αφενός να εισάγει τους μαθητές στη θεματική του προγράμματος και να τους εντάξει στο συγκεκριμένο χρονικό πλαίσιο, μέσα στο οποίο θα εξελιχθεί η εκπαιδευτική ξενάγηση και, αφετέρου, να ξεκινήσουν την περιήγησή τους από την περιοχή που αποτελεί και τον οικιστικό πυρήνα του χωριού. Μέσα από τη διαδικασία της αφήγησης και τη χρήση του κατάλληλου εποπτικού υλικού (χάρτες, φωτογραφίες), οι μαθητές θα εξοικειωθούν με την τοπογραφία, τα ιστορικά γεγονότα που δημιούργησαν τις κατάλληλες συνθήκες ανάπτυξης των παραδοσιακών οικισμών, με απώτερο σκοπό να εστιαστούν στην έννοια της παράδοσης. Θα ακολουθήσει ξενάγηση στη Μονή και στο βυζαντινό καθολικό ώστε να γνωρίσουν το θρησκευτικό και ιστορικό πλαίσιο που πυροδότησε δημογραφικές αλλαγές στην περιοχή και επιπλέον να έλθουν σε επαφή με στοιχεία της βυζαντινής ναοδομίας και της μοναστηριακής αρχιτεκτονικής. Οι μαθητές θα έχουν την ευκαιρία να εντοπίσουν λεπτομέρειες, οι οποίες συνδέονται με τη χρονολογική εξέλιξη της

Μονής του Αγίου Λαυρεντίου, ώστε να αναπτύξουν την παρατηρητικότητα τους, αλλά και να εμπλακούν ενεργά, μέσα από τη διαδικασία της μαιευτικής, στην κατανόηση της δημιουργίας και εξέλιξης του θρησκευτικού κέντρου. Θα ακολουθήσει συζήτηση, ώστε να επιτευχθεί μία εύληπτη εισαγωγή στο ιστορικό πλαίσιο, αλλά και η σύγκριση με το σύγχρονο αστικό τοπίο, για να αποκτήσει η γνώση έναν ουσιαστικό και βιωματικό χαρακτήρα.

Οι επόμενες στάσεις του εκπαιδευτικού προγράμματος έχουν ως στόχο να προβάλουν όψεις από την αρχιτεκτονική και πολεοδομική οργάνωση του χωριού, την καθημερινότητα, την οικονομική και κοινωνική ζωή και την εξέλιξή τους στο χρόνο, εξέλιξη που είναι παράλληλη και με άλλα χωριά του Πηλίου.

Εικ. 3 Παλιό ελαιοτριβείο

Η δεύτερη στάση και μέσα από μια διαδρομή παράλληλη με τον χείμαρρο, πλούσια σε βλάστηση, θα πραγματοποιηθεί στο παλιό ελαιοτριβείο, που σήμερα λειτουργεί ως ξενώνας. Επρόκειτο για υδροκίνητη εγκατάσταση του 19^{ου} αιώνα, που διασώζει στη θέση της τη φτερωτή, αλλά και στοιχεία από τον αρχικό εξοπλισμό, διάσπαρτο στο άμεσο περιβάλλον. Η στάση αυτή στοχεύει να δημιουργηθεί ένα πλαίσιο συζήτησης για την οικονομία της περιοχής, τις δυνατότητες εκμετάλλευσης του φυσικού πλούτου και τον τρόπο λειτουργίας των υδροκίνητων εγκαταστάσεων, δίνοντας τα περιθώρια στους μαθητές να κάνουν παρατηρήσεις και να εκφράσουν ερωτήσεις.

Η τρίτη στάση θα γίνει στην έκθεση με θέμα "Οι εικόνες αφηγούνται: Όψεις από την ιστορία του Αγίου Λαυρεντίου", που λειτουργεί στο Κοινοτικό Κατάστημα του Αγ. Λαυρεντίου, με πλούσιο υλικό για την ίδρυση και εξέλιξη του χωριού και τις διάφορες όψεις της καθημερινότητας.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
Περιβάλλοντος και Πολιτισμού

Εικ. 4 Έκθεση φωτογραφιών

Η τέταρτη στάση θα πραγματοποιηθεί στην πλατεία του χωριού, τυπική πηλιορείτικη πλατεία, η οποία αποτελεί και μέχρι σήμερα το κέντρο του χωριού που συγκεντρώνει οικονομικές και κοινωνικές δραστηριότητες και τόπο ελεύθερου χρόνου. Εδώ βρίσκονται, επίσης, το κοινοτικό κατάστημα και ο ναός του Αγ. Δημητρίου. Στην πλατεία θα έχουν επίσης την ευκαιρία να δουν το ξενοδοχείο Λιάτζουρα, ένα από τα δύο πρώτα ξενοδοχεία που κτίσθηκαν στο Πήλιο, στο 2^ο μισό του 19^{ου} αι.

Εικ. 5 Η πλατεία

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
Περιβάλλοντος και Πολιτισμού

Εικ. 6 Ξενοδοχείο Λιάτζουρα

Κατά τη διάρκεια της δεύτερης, τρίτης και τέταρτης στάσης ως διδακτική μέθοδος εξακολουθεί να είναι η μαιευτική μαζί με το κατάλληλο εποπτικό υλικό που θα δοθεί στους μαθητές, ώστε να οπτικοποιήσουν τις πληροφορίες που δέχονται και να εκφράσουν απορίες και απόψεις.

Οι παραπάνω στάσεις αποτελούν το πρώτο σκέλος της εκπαιδευτικής ξενάγησης, η οποία έχει ως στόχο να επεξηγήσει τους λόγους που οδήγησαν στη δημιουργία των παραδοσιακών οικισμών, ώστε στο δεύτερο μέρος, οι μαθητές να εστιάσουν στην αρχιτεκτονική γλώσσα και στο πώς αυτή καταλήγει να είναι μία ανθρώπινη δραστηριότητα που διαμορφώνεται σύμφωνα με το εκάστοτε οικονομικό/κοινωνικό/ιστορικό πλαίσιο και το φυσικό περιβάλλον. Μετά την πλατεία, θα ακολουθήσει περίπατος στην κεντρική οδό του χωριού, όπου οι μαθητές θα έχουν την ευκαιρία να περπατήσουν στα καλντερίμια και να δουν ποικιλία κτηρίων της παραδοσιακής αρχιτεκτονικής. Ιδιαίτερη στάση θα γίνει σε τρία αρχοντικά, αντιπροσωπευτικά των χρονικών περιόδων εξέλιξης της πληροειτικής αρχιτεκτονικής (οικία Στέλλου – αρχές 18^{ου} αι., Οικία Σίνη – μέσα 19^{ου} αι., αρχοντικό Γκλαβάνη – μέσα 18^{ου} αι.), ώστε να είναι σε θέση να συνδέσουν τις ιδιαίτερες συνθήκες κάθε εποχής με τα οικοδομικά χαρακτηριστικά των αντίστοιχων κτηρίων. Τα κτήρια που περιλαμβάνονται στο δεύτερο μέρος της εκπαιδευτικής ξενάγησης αφορούν τις τρεις περιόδους ανάπτυξης του χωριού, μέσα από μία διαδρομή που αφορά τη δημιουργία και την ακμή του χωριού μέχρι την παρακμή του και την εγκατάλειψη. Σ' αυτή τη φάση του προγράμματος η επικοινωνιακή διαδικασία θα εστιαστεί στους μαθητές, οι οποίοι θα έχουν τον κεντρικό ρόλο και ο παιδαγωγός-μουσειολόγος θα λειτουργεί συμπληρωματικά.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
Περιβάλλοντος και Πολιτισμού

Εικ. 7 Οικία Απ. Στέλλου

Εικ. 8 Αρχοντικό Γκλαβάνη

Εικ. 9 Οικία Σίνη

Στο τέλος, θα γίνει συζήτηση για τον τρόπο με τον οποίο οι μαθητές αντιλαμβάνονται την παραδοσιακή αρχιτεκτονική μετά την ολοκλήρωση της επίσκεψης και τις διαφορές που βλέπουν με το σύγχρονο αστικό

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
Περιβάλλοντος και Πολιτισμού

τοπίο, μέσα στο οποίο ζουν. Η συζήτηση θα επικεντρωθεί στην προσωπική έκφραση των παιδιών σχετικά με τους παραδοσιακούς οικισμούς, στα συναισθήματα που αναπτύσσονται κατά την επίσκεψη, τα σημεία που είναι ενδιαφέροντα για εκείνους και τους λόγους που καθιστούν σημαντική την προστασία αυτής της μορφής κληρονομιάς. Στο τέλος, θα υπάρξει μία δημιουργική δραστηριότητα, κατά την οποία οι μαθητές θα λειτουργήσουν ως φωτογράφοι, επιλέγοντας όψεις του χωριού που θεωρούν σημαντικές. Αφού επεξεργαστούν τις φωτογραφίες τους στη σχολική τάξη θα έχουν τη δυνατότητα να τις στείλουν μαζί με λεζάντες στον ιστότοπο του Open Village, για να αξιοποιήσουν την εμπειρία τους και να συμμετέχουν ενεργά στον πολιτιστικό διάλογο. Κατά τη διάρκεια υλοποίησης του τελευταίου σταδίου, το οποίο θα πραγματοποιηθεί στη σχολική τάξη, οι εκπαιδευτικοί που θα αναλάβουν να βοηθήσουν τους μαθητές, θα έχουν την υποστήριξη των υπεύθυνων διεξαγωγής του προγράμματος για περαιτέρω πληροφορίες και διευκρινίσεις. Η τελευταία δραστηριότητα θα λειτουργήσει και ως μέθοδος αξιολόγησης, για να εκτιμηθεί αν επιτεύχθηκαν οι στόχοι του προγράμματος και θα λειτουργήσει συμπληρωματικά, μαζί με ερωτηματολόγια προς προαιρετική συμπλήρωση, που θα δοθούν στους συνοδούς.

Περαιτέρω διευκρινίσεις και δηλώσεις συμμετοχής:

Ασημένια Σαράφη (ΠΕ02)

Τηλέφωνο επικοινωνίας: 694 8890 870

e-mail: asimenias@hotmail.com